

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA.

XIV. letnik. Avgust in september. 8. in 9. št. 1908.

† FRANCE KADILNIK.

Umrli je starosta slovenskih planincev in prvi dobrotnik Slovenskega planinskega društva, njegov častni član France Kadilnik, v visoki starosti 83 let. Zadnja leta, odkar ni mogel več na toliko ljubljene gore, je začel hirati; imel je zastarelo kilo in že približno eno leto ni mogel več hoditi. To ga je najbolj žalostilo.

Sicer pa ga visoka starost ni potrla; ostal je bistrega duha in do zadnjega dobrovoljen

pri Svetem Krištofu, kjer so ga položili v grobnico trgovskega podpornega društva.

Kako je bil naš France priljubljen, pokazal je njegov pogreb. Kljub slabemu, deževnemu vremenu ga je spremila veličastna vrsta prijateljev in častilcev k počitku. Na čelu je korakal ljubljanski Sokol z zastavo, takoj za krsto se

in ves poln humorja.

Dne 12. avgusta zgodaj zjutraj je preminil v ljubljanskem Leonišču, kamor se je bil zatekel zadnje mesece. Pogreb se je vršil dne 14. avgusta na pokopališče

je razvrstil krog njegovih »otrok« — planincev pod vodstvom polnoštevilnega osrednjega odbora Slovenskega planinskega društva, pridružili so se njegovi stanovski tovariši, trgovsko društvo »Mercur« itd. Došlo je tudi zastopstvo Jeseniške občine, na čelu mu gerent g. Čebulj, da izkaže hvaležnost Jeseničanov možu, ki je toliko podpiral za ondotne kraje velevažno stavbo Kadilnikove kočice na Golici. Ko je Merkurjev pevski zbor zapel nagrobnico in se je krsta spuščala v rakev, zasijalo je izza oblakov sonce, kakor da bi hotelo dati zadnje slovo tistemu, ki ga je toliko ljubil in ga toliko let hodil zvrh gorá občudovat.

Izgubili smo moža, skromnega in ljubeznivega, ki je bil z dušo in telom turist, pri tem pa odločen narodnjak in probujatelj slovenske turisticke. Odkar se je bil preselil iz vinorodnih goric v Ljubljano (rodil se je leta 1825. v Stari vasi pri Krškem in je prišel v Ljubljano kot trgovski sotrudnik leta 1849.), se je zbudila v njem iskrena ljubezen do divnih naših planinskih krajev. In začel je potovati po naši domovini ter posebno prepotoval vso Gorenjsko, premagal vse najznamenitejše naše gorske velikane (na Triglavu je bil 19krat) ter je bil najvztrajnejši slovenski hribolazec. O svojih potovanjih je priobčeval zanimive potopise, kipeče od navdušenja za božjo naravo in polne zdravega humorja. Pri tem je polagoma zbiral okoli sebe družbo za lepoto naših krajin vnetih rodoljubov, njih število je bolj in bolj naraščalo ter pripravilo pot za ustanovitev velike planinske organizacije, katero danes reprezentuje Slovensko planinsko društvo.

Ko se je naše društvo razvilo, je bil vedno zvest njegov član, četudi ni nikoli hotel stopiti v ospredje. V krogu svojih ožjih prijateljev je vedno pohajal na gore in še zadnja leta je nedeljo za nedeljo prihajal na Sv. Jošt in je prišel tudi še k otvoritvi Kadilnikove kočice na Golici. Kamor je prišel, je zbujal zanimanje za turistiko, Slovensko planinsko društvo pa je ob vsaki priliki tudi izdatno gmotno podpiral ter postal prvi njegov mecen.

Ker je bil Kadilnik samec in jako skromen glede svojih potreb, je shranjeval svoje prihranke več let z namenom, da jih podari Slovenskemu planinskemu društvu, in res je že pred dvema letoma naklonil našemu društvu v pokritje stavbnih stroškov za Kadilnikovo kočico znatno darilo 7000 K, a zapustil je ob svoji smrti tudi oporoko, s katero je imenoval za svojega glavnega dediča Slovensko planinsko društvo. Svoje rodoljubje pa je izkazal tudi še s tem, da je določil v svoji oporoki kot volilo Družbi sv. Cirila in Metoda 1000 K, Sokolu v Ljubljani 500 K in mestnim revežem ljubljanskim 1000 K.

Ko se poslavljamo od svojega očeta in dobrotnika Franceta Kadilnika, teši našo žalost zavest, da ostane pokojnik svojemu narodu v častnem spominu.

KRN (2245 m).

DR. H. TUMA.

Najmarkantnejši vrh na Goriškem je Krn. Kanin, Mangart, Jalovec, Prisojnik, Razor, Triglav, Kanjavec so vsi kranjsko-goriške mejne gore, ostali višji vrhovi so potisnjeni podnje, dočim stoji Krn kakor straža proti jugu. Vzdiguje se skoraj navpično 2000 m iz nizke srednje Soške doline, proti severu ločen od Jalovškega pogorja po gorenji Soški dolini in Trenti, od Triglavskega pogorja pa po Bohinjskem podolju. Zato se vidi raz severne gore, posebno raz Triglav kot samostojen, vladajoč vrh. Krn je tako pravi goriški vrh.

Do 1. julija 1906. l. je bil Krn turistom preoddaljen. Od Gorice je bilo pet ur poštne vožnje dopod njega, še več pa od Kranjskega in Koroškega.

Bolj znan je postal, ko je otvorila pod njegovim vrhom Soška podružnica Slovenskega planinskega društva dne 1. julija 1901. l. Trillerjevo kočo. Takrat je združil Krn prvič na svojem temenu večje število turistov.

Nova alpska železnica ga je storila sedaj od tolminske strani izlahka pristopnega. Od postaje pri Sv. Luciji do glavnega izhodišča v Tolminu je 7 km po vozni cesti ali 6 km po bližnjici čez vas Modreje. Med Sv. Lucijsko postajo in Tolminom je tudi redna zveza z omnibusom. Iz Gorice se pride sedaj v Tolmin v 1½ uri, iz Trsta v 3½ in v tolikem času tudi iz Ljubljane.

Zanimivo je, da so prvi turisti poskusili priti na vrh Krna iz Bohinjske doline kakor pred 100 leti na Triglav čez Dedno polje. Svetu je bila najprej znana Bohinjska dolina. Prvo turistično poročilo o Krnu imamo v »Mitteilungen des österreichischen Alpenvereines«, letnik 1880.

Dne 4. septembra 1879. je lezel nemški turist Gustav Euringer z vodnikom J. Šestom od Bohinjskega jezera čez Škrbino (1905 m) na levo okoli Velikega vrha (Kuk, 2086 m), Muhavščeka (2008), čez Prehodovec (1453 m), mimo planine Duplje, jezera in planine »Na polju« (1530 m) in odtod na vrh. Iz Srednje vasi je hodil na vrh od petih zjutraj do poldveh popoldne, torej 8½ ure. Z vrha je šel izprva po navedeni poti, potem pa po levi strani pod Velikim vrhom na selo »Zabiške ravni«. Hodil je od poldveh pop. do poldevetih zveč., torej 6 ur.

Sedaj je pristopen Krn po dobro izdelanih stezah od vseh strani. Glavni pristop je iz Tolmina čez Zatoľmin, planino Sleme, skozi gorski dolini Lužnico in »Zajezerom«, čez »Prag« po grebenu, »Batognice« in »Škrbino«, vsega skupaj do vrha šest ur navadne hoje. Iz Tolmina vede tudi druga pot skozi lepi drevored na »Petelincu«, vas Gabrije, čez sedelce Kukič v deber »Mrzlega potoka« doli, zopet kvišku v selo Krn in po tolstih pašnikih po južni strani naravnost na vrh v petih urah. Pristopen je Krn tudi od postaje pri Sv. Luciji. Pot drži po državni cesti, skozi vas Kozaršče, pod Mengoro (468 *m*) v Volče, odtod po državni cesti (voz se dobi za teh 9 *km* ceste na postaji pri Sv. Luciji) do brvi čez Sočo, v vas Volarje, Selce, vas Vrsno, na planino Zaslap (1375 *m*) in odtod po jugozahodnem rušastem grebenu na vrh — sedem ur dobre hoje. Iz Kobarida vede pot čez Drežnico na planino Zaslap in na vrh v petih urah. Iz Bolca vede pot od državne ceste po bližnjici v vas Koritnico-Kal, čez prvo brv preko Soče, pod »Kozjim bregom« (1265 *m*) na planino »Golobar« (1254 *m*) po »Doliču«, mimo planine »Za grebenom« (1222 *m*), roba (1976 *m*) »Velikega Lemeža«, skozi »Potoče« na desno od planine »Na polju« (1530 *m*) in po severni strani na vrh. Od Golobarja se krene lahko na desno čez Utor (1317 *m*), Mali Homec (1270 *m*) in nad Drežnico na pot, ki vede na vrh iz Kobarida. Ali pa greš iz Bolca tudi skozi vas Koritnico-Kal, po okrajni cesti naprej do zaselka Črča, na desno čez brv v dolino Lepenjo do planine Duplje, mimo jezera in planine »Na polju« in na vrh (sedem ur). Ti dve poti iz Bolca sta najdaljši, a jako zanimivi.

Najlepši pristop pa je najmanj znan. Ta je iz Tolmina skozi Zatoľmin, »Gorenje Selce«, v dolino Tolminke, v »Polog«, na planino »Laško« (Laštica 1289 *m*), po severnem pobočju »Peskov« in na levo pod zadnjim rtom Peskov (2178 *m*) na »Prag« (2077 *m*), pod severno steno »Batognic«, »Škrbino« (2052 *m*) in na vrh (sedem ur).

Krn me je zvalil večkrat nase za mojega bivanja v Tolminu od l. 1890. do 1893. in tudi pozneje. Bila mi je ljuba gora, ki sem jo posetil, kadar so je obetalo lepo vreme. Težko pa je ujeti v poletju tak dan, da se kaže Krnska panorama v vsem svojem sijaju. Vsled globoke, do 2000 *m* zarezane Soške doline in mrzlih vodá ter vsled precej golega, strmega, na jug obrnjenega pobočja visokih gorá, ki se vanje vpira ves dan solnce, se izkuha obilo pare, ki tvori že zgodaj dopoldne meglo ob vrhovih ali pa mrč, čad, ki moti daljni pogled. Treba je torej lesti na Krn meseca septembra ali pa, ko zapade po višjih gorah prvi sneg; tedaj je najlepši pogled s tega krasnega vrha.

V najkrajšem času sem prišel iz Tolmina na vrh Krna čez sedelce »Kukič« v 4 urah 40 min., doli pa po isti poti v $3\frac{1}{2}$ ure, brez počitka. Nisem pa imel do lanskega leta — jeseni 6. novembra — dne, ko bi se mi bila pokazala Krnska panorama v vsem obsegu, okoli 500 km v premeru.

Po dolgotrajnem deževju meseca oktobra je obelil vrhove sneg do približno 2100 m visoko. Dne 5. novembra se je bilo nebo ubrisalo, da je bilo čisto ko ribje oko. S popoldanskim vlakom sem se odpeljal v Sv. Lucijo in drugi dan rano še v mraku, ob 5. uri 30 minut, odkorakal iz Tolmina v »Loko« pod Zatoľminom iskat svojega spremljevalca Miho Skočirja, vulgo »Dragarja«. Toplomer je kazal pri odhodu — 1° in slana je pokrivala nižine. Točno ob 6. uri sva odšla naravnost vkreber mimo cerkve sv. Petra na poklon*) nad Zatoľminom ter dospela v »Gorenje Selce« ob 6. uri 35 minut. Poklon v »Gorenjih Selcah« nad Zatoľminom ima višino 550 m. V starem vojaškem zemljevidu je zaznamovan »Počivala vrh«; to pa ni geografsko ime, ampak ob poklonu planinci, ki nosijo težka bremena, počivajo. Steza, ki je do poklona strma in grižasta, postaja od »Gorenjih Selc« naprej položna in vede skozi hladen bukov gozd mimo studenca »V mlakah«. Pot do vode kaže tabla Soške podružnice. Iz gozda drži položna steza preko strmih senožeti »Na školju***) pod »Vrh oddel« (1059 m) in »Vrh za steno« (1194 m). Na desno vidiš pod seboj lepo zadnjico Tolminske doline z zaselki sredi zelenih trat, ki se zovejo »Za steno«, »Javorica« in »Polog«. Na levem bregu globoke tolminske debri kraj strmine »Na ozidju« je selo »Mulčenca« in nad njim kakor preproga razloženi travniki in njive sela Čadrga.

Vhod v dolino Tolminke tvori globoko korito, imenovano »Sópot« (izgovarjajo sopt). To ime pomeni po Tolminskem toliko kot tesni s slapovi. V tem pomenu je drugi »Sopot« pritok na desni strani »Bače« izpod Lubinja. Desni, manj strmi breg Tolminke je pokrit niže z bukovjem, više dopod slemena »Vrh oddel« in »Vrh za steno« pa s senožetmi. Levi breg tvorijo nepristopne, skoraj navpične peči, nad katerimi se razširja čadrška gredina (terasa), nad njo zeleno prigorje in za njim vrsta lepih alpskih vrhov ob kranjsko-goriški meji od Škrbine naprej, kakor že imenovani »Veliki vrh« (2086 m), na vojaškem zemljevidu imenovan

*) Poklon je na Goriškem, v slovenski Italiji in tudi v poitalijančenih delih nekdanje italijanske Slovenije navadno zidano znamenje na višku, odkoder ljudje zadnjikrat vidijo svojo cerkev ter se ji poklanjajo. Z vseh poklonov so mični pogledi po dolini.

**) Školj = skalovje.

»Kuk«. Dasi je izraz Kuk v rabi tudi pri domačinih, se mora izreči turist za drugi, še bolj rabljeni izraz »Veliki vrh«, in to zaradi tega, ker je nad izvirom Zalaščice, levega pritoka Tolminke, drug vrh »Kuk« (1888 *m*), ki je daleč viden po srednji Soški dolini že od vasi Deskle sem. »Veliki vrh« se vzpenja naravnost iz Tolminke s pravilnim, jako strmim, 1700 *m* visokim pobočjem. Na levo od »Velikega vrha« je položnejša »Planja« (1971 *m*), nad planino Dobrenščico (1320 *m*) Muhavšček (2008 *m*), na vojaškem zemljevidu napačno imenovan »Veliki Bogatin«. Muhavšček je gorska piramida, posebno lepo vidna z mostu čez Tolminko pri Tolminu. Bogatin je vrh proti severu od Muhavščeka, visok 1977 *m* (na zemljevidu imenovan »Mali Bogatin«). Kranjsko-goriška meja teče po imenovanem grebenu od Škrbine do Bogatina, od tega naprej pa krene proti severu na Lanževico (2003 *m*). Gorenjo Tolminsko dolino zaslanja obli, z ruševjem porasli vrh »Montura« (1951 *m*), že lepo viden od Sv. Lucijske ceste za Modrejo proti Tolminu. Od izvira Tolminke med Monturo na severovzhodni strani je Šmohor (1931 *m*), med obema vede steza čez »Prehodovec« na planino Duplje.

Do osmih zjutraj sva prehodila z Dragarjem stezo preko senožeti do planine »Na laz«, kjer je studenec. Kake četrte ure naprej pod »Mrzlim vrhom« (1361 *m*) pa je drug, daleč naokoli sloveči studenec »Mrzlica« (6 — 8° topline).

Odtod se prestopi na šijo*) »Na Pretovču« (1118 *m*). Na Pretovču mine Tolminska dolina in se preide na južno stran slemena. Vrh slemena se imenuje »Čelo« (1484 *m*), dočim je »Sleme« položnejši travnati hrbet, ki veže vrh »Čela« z »Rdečim robom«. Pot vede čez travnik »Komolico«,**) potem skozi bukov gozd na južni strani Slemena po pašniku v »Strmolah« in na šijo pod »Rdečim robom«. Pod severno stranjo te šije so nanizane kočice planine Sleme.

Tja sva dospela z zmerno hojo ob 9:15. Ni bilo vetrca. Krasen razgled se je nudil že odtod. Proti jugu je bleščala pozlačena gladina Adrijanskega morja ter se je z daljnogledom dobro videlo gibanje ladij in dima. Proti jugozahodu se dviga lepa, široko razpoložena piramida Matajurja (1643 *m*) in njemu na desni, že na Laškem, široki hrbet Lubje (1124 *m*) in na avstrijski meji Mije (1189 *m*). Na desni od Matajurja je prehod skozi gorsko dolino, v kateri leži Livek (720 *m*), v Italijo, proti vzhodu pa se vleče

*) Šija se imenuje greben, ki se počevno dviga od enega vrha do drugega.

**) Komolica = plana, nekoliko napeta trata. Komol, a = brez rogov, plan.

zeleni gorski hrbet Kolovrata, ki ima svoje vrhovišče nad Livkom v Kuku (1243 *m*), pade v Nagnju na 1110 *m* in v Ježi nad Volčami na 931 *m*. Proti zahodu tik pod Krnom zapira razgled vrh Kožljak (1524 *m*; nova kota 1602 je očitno napačna), pod njim na levo pa se globoko proti vzhodu vleče dolina Nadiže, ki jo zapira brezenjski Jalovec (1615 *m*; ital. vas in vrh Montemaggiore), za njim nad Artinom (Artegna) vrh Kvarnan (1372 *m*), ki je mejna gora italijanske Slovenije. Vrh Kvarnana diči dobro vidna mična kapelica, proti severu pa prepada v »Predor«, poitalijančeno v »Forrador«. Nad Predorom se dviga ponosni Čampon (1709 *m*), ki vlada celo Furlansko nižino, zadnji vrh grebena, ki se vleče od Kobarida čez Stol, Jalovec, Mali vrh in Povtonjčič do Tilminta (Tagliamento) nad Huminom (Gemona). Daleč v ozadju od Matajurja do Čampona v širokem loku se blešče v snegu Karnske Alpe: Cimon dei Friulans (2185 *m*), tik poleg Monte Cavallo (2250 *m*), lepi obli hrbet Colnudo (2442 *m*), zadaj podolgasti hrbet Monte Civeta (3218 *m*), strma, komola piramida Cima Durano (2668 *m*), široka, šilasta piramida Cima dei preti (2703 *m*), tik zadaj za njo krasna opast*) Monte Pelmo (3168 *m*). Proti zahodu se vidijo nad Baško dolino zelena, od te strani karakteristična »Kojica« (1301 *m***), Porezen (1631 *m*), dalje v ozadju loški Blegaš (1563 *m*), spredaj tolminski Kuk (1888 *m*), Vogel na kranjsko-goriški meji (1923 *m*), ogromna glava nad sópotom Tolminke Migavec (1885 *m*), krnasti vrh nad Škrbino »Nad dlanjo« (2054 *m*), v vojaškem zemljevidu napačno imenovan »Vel. Škrbina«. Ta izraz je jako značilen, ker se vidi vrh proti jugu kakor orjaška četverooglasta piramida, ki kaže dve poševni pečini liki dlani. V ozadju na desno od »Kojice« se dviga kranjski Snežnik (1796 *m*), daleč proti jugu Učka gora nad Kvarnerjem (1396 *m*, Montemaggiore).

Po izdatnem odpočitku sva odrinila z Dragarjem ob 9:50 po gorenji, šele lani po leti izdelani poti Soške podružnice, ki vede po južnem travnatem boku južnega dela »Rdečega roba« navzgor. Po tej, takrat nenadelani poti sem hodil že leta 1891. Vede od planine Sleme po lavtih***) naravnost v Gorenjo grivo. Rdeči rob je zahodna grmada (masiv) Krnske skupine. Tvorijo ga »Mali

*) Opast = visok, s snegom opaden vrh, pravzaprav nakopičen sneg, ki se odvali (Schneewächte).

**) Kojica = majhna lesena hišica na dveh stebrih, kakršne imajo pastirji po hribih; podobna je piramidi. Primeri kojec = prazen koruzni lat, strok.

***) Lavti (izgovarjajo lovti): strm, skalovit svet, koder trava raste. Planinci bero po njih travo v derezah ali, kako pravijo Tolminci, v »krapših«.

Stadòr¹⁾ »Veliki Stadòr«, Črnel in pa Rdeči rob (1916 *m*). Sam Rdeči rob proti severu in zahodu strmo prepada v Tolminko, proti zahodu pa je vidna njegova temna rdeča glava šele iz grape »Lužnice«. Od severa proti jugu pod Črnelom in Stadorjem ima ta široka grapa do planine Leskòvice tri odstavke: Gorenjo, Srednjo in Dolenjo grivo. Nova planinska pot vede ravno na mejo Srednje in Gorenje grive. Onkraj Grive na desni strani se dviga vrh Maselnik (1906 *m*, na vojaškem zemljevidu napačno imenovan Maznik). Planinska pot po Gorenji grivi drži mimo orjaških balvanov²⁾ navzgor po rezasti griži.³⁾ Grapo Griv zapira proti severozahodu »Rdeči rob«. Na severu zapira Lužnico vrh Škofič (1012 *m*; ne »Skofice«). Med Škofičem in Maselnikom loči grižasta greda grapo Lužnico od gorske dnine⁴⁾ »Za jezerom«. (Na vojaškem zemljevidu je Lužnica napačno napisano namesto »Za jezerom«.) Po desni strani vede steza nad temnozelenim gorskim jezercem preko velikih sesutín⁵⁾ pod krnastimi divjimi vrhovi, visokimi po 2033 *m* do 2178 *m*, ki se imenujejo »Peski«. Nad jezercem na zahodni strani se dvigajo Srednji vrh, od južne strani Lepa glava in Skul. Steza se odtod vzpenja precej strmo pod zadnjimi vrhovi »Peskovi« do »Praga« (2077 *m*). Na levo od steze, zaznamovan z modro barvo, je majhen studenček »Pri Gašperju«. Dobro bi bilo, da izdolbe Soška podružnica v skril, ki čezno curlja voda, majhno koritce, ker sicer ob suši skoraj ni mogoče do nje. Od Praga se spušča steza proti planini »Na polju«. Na vrh Krna pa so trije različni poti. Eden pelje po temenu »Batognic« (2163 *m*) do zarez 2052 *m* (»Škrbina«), kjer je stala nekdanja Trillerjeva kočja Soške podružnice, in odtod po rušah čez »Prehod«, t. j. vrh poleg Krna, na vrh. Druga pot drži nekaj časa navzdol ter zavije pri velikem balvanu na levo med pečevjem do zarez »Škrbine« na vrh. Ob tej varijanti žubori, skrit v pečeh, mrzel studenec. Soška podružnica je zaznamovala lani tretjo varijanto, ki vede od »Preval« naravnost v Škrbino, t. j. v zarez med Batognicami in Krnom. Po mojem mnenju bi bila edina, res turistijska pot od Gorenje grive po zelenih južnih policah in lavtih

¹⁾ Stadòr: glavni steber, ki nosi strešje ali drži kozolec. Ta beseda se nahaja v več krajih v Julskih Alpah; posebno karakteristični Stador (2135 *m*) je pod Prestreljenikom, ne morda »Studor«, kakor je pisano v vojaškem zemljevidu.

²⁾ Balvan (tudi bolvan) = Felsblock.

³⁾ Griža = pust, peščen svet (Schutthalde).

⁴⁾ Dnina ali dnika = globoka, plana dolina, nižava. V lastnih imenih je ta beseda ohranjena pod Škrlatico (Velika dnina) in za Travnikom.

⁵⁾ Sesutina (češki ssútiki), t. j., kar se z robov sesuje, Schutthang.

pod Maselnikom, tako da bi se prišlo tik pri gorskem jezeru na police na desni strani Srednjega vrha in Skula na levo od studentca »Pri Gašperju« pod navpične severne robove Batognic. Pod temi vede lepa polica do Škrbine. Nekoliko divje pečine proti koncu bi bilo treba izklesati ali odstreljati, potem bi se prišlo izlahka do Krnske zarez. Od slemena do jezercu bi vedla ta pot na prisojni strani po rušastih policah; pod seboj bi imela prekrasne preproge krnskih planin, Soško dolino in gori opisani razgled na Matajur in Karnsko pogorje. Pri jezercu bi bilo prav idilno počivalo. Na desni osojni strani Srednjega vrha in Skula bi imeli pogled na divje grebene in sesutne »Peskov«, raz police pod Batognicami pa na jezero »Na polju«, na »Lemež« in v ozadju na vrhove Julskih Alp.

Na teme Krna sva stopila šele ob 12. uri 40 minut. Severna stran Batognic je bila že vsa v snegu, sicer precej krepkem, toda pretenkih plasti, da ni varno držal stop in je bila pot zamudna. Južni sklon je bil še kopen skoraj do vrha. Obzorje je bilo najčistejše ter so se kazali gorski velikani prostemu očesu prav plastično. Zahod obroblyajo visoka Karnska pogorja od že popisanih vrhov Cimon dei Friulans do Monte Pelmo, odtod naprej na desno pa se kaže ponosna piramida Monte Antelao (3263 m), malo severno preko vasi Trnovo nad Kobaridom, pred njim divji Monte Gridola (2580 m) v raztrganem Kloutskem gorovju, ki meji Karnijo od Benečije; Sarapis (3205 m) na tirolsko-italijanski meji, pod njim dvojica Clapsovon (2462 m) in Bivera (2473 m). Ta vrhova sta znamenita za nas, ker je bil prvi znani turist na njiju naš Valentin Stanič leta 1826. Dalje se kažejo Monte Cristalo (3216 m), pred njim na levo v koncu Rezije Plauris (1959 m), na desni mu pa »Rigi« furlanskih Alp: »Amariana« (1906 m), prekrasen stožec, potem Cima Lavaredo (2999 m), Cima dodici (3094 m), Cima undici (3045 m), Monte Popera (3092 m), vsi eden tik drugega.

Ni ga krasnejšega pogleda na Kaninsko skupino nego s Krna. Pogled na to gorsko grmado je prav navpičen. Kakor dve grebenasti rebri pa se dvigujeta Veliki in Mali Škedenj proti vršini grmade navzgor. Od Skutnika (1719 m) na rezijanski meji proti severu so nanizani: Mala Baba, Velika Baba, Žlebe, Laška planja, Črni vogel (po rezijanski Ukronena gora), Mali Kanin, Veliki Kanin, Kaninski Vršič, Prestreljeniški Vršič, Gozdič, Prestreljenik, Prevale (nad Bolcem), za njimi Strma peč (Monte Cimone, 2380 m, nad Rekljansko dolino), Lopa, Krniški Vršiči (ali Konjske police), Črnelska špica (Confin, 2335 m), zadaj za njo Špik nad Policami (Montaž 2752 m), Črnelski Vršič, za njim »Koštrun«

(2495 m), Višnja gora,*) Gamsova mati, Krniška špica (2335 m), Lepa polica (2047 m), pred njo Jerebica (2122 m) nad Rabeljskim jezerom, na desni od nje daleč zadaj Sahareck (3151 m) na koroško-solnograški meji, Lovec nad Sv. Višarjami, Sovinjak nad Bolcem (1639 m), zadaj na koroški meji Ankogel (3253 m), spredaj Kraljevska ali Krajevska špica (Königsberg 1912 m), nad Rabljem na desni zadaj Hochalmspitz (3355 m), lepa piramida Krnica (2235 m) nad Bolško Klužo, Konjska škrbina, Mangart, bolški Grintavec, kakor zrastel z zadaj za njim stoječim Jalovcem, Travnik, Srebrnjak, za njim Mojstrovka; nad planino »Na polju« Lemež (2037 m), za njim Prisojnik in na desno po vrsti drug tik drugega: Razor, Škrlatica, Rogica, Križ, Stenar, Pihavec, V lopah, Kanjavec in tik za njim Triglav, Rjavina, Debeli vrh, Tolstec (Tosc), na desni v ozadju Vajnaš na koroško-kranjski meji, Veliki Stol, Zelenica, Begunjščica, Košutnik, zadaj Peč (2144 m) na Koroškem, spredaj Dobrca (1636 m) nad Radovljico, zadaj Raduha in nanizane ena na drugo: Mrzla gora, Kočna, Grintavec, Planjava; tik nad Tolminko že imenovani Veliki vrh, Nad dlanjo (2054 m), zadaj »Novi vrh« do Gradice (Rodice), Kuk (1888 m), na levo Blegaš, Porezen, tik spredaj Škofič, Rdeči rob, daleč v ozadju za njima pa Krim, Mokric, Bela stena nad Ribnico, Slivnica pri Cerknici; idrijske gore: Jelenk (1108 m), Vrhovec (1079 m), za njimi Javornik (cerkniški, 1268 m), daleč zadaj sinji Rišnjak (1568 m) nad Kvarnerjem, kranjski Snežnik (1796), Javornik (nad Črnim vrhom, 1240 m), Planinica nad Idrijo (1156 m), spredaj košati in obli vrhovi Trnovskega gozda od Orlovskega vrha (1212 m) čez Goljake (1495 m) in Mrzavec (1406 m) do Velikega robu (1239 m); za njimi Nanoška stena, na desni Vremščica, na levo daleč v ozadju Učka gora (Monte Maggiore, 1396 m), za Rdečim robom pa Slavnik (1025 m) v Istri, spredaj Trstelj (643 m), najvišji vrh dolenjega Krasa, štirje vrhovi: Sv. Danijel, Sv. Gabrijel (646 m), Sv. Gora (682 m) in Sv. Valentin nad Gorico, Furlanska nižina s srebrno nitjo Soče in belim prodom Tera; proti jugozahodu prod Tilminta (Tagliamento); tik pod tabo zeleni vrhovi slovenske Italije s cerkvicama sv. Ivana (703 m) in sv. Martina (965 m), velika zadnja slovenska vas Ažla nad Čedadom; na levo nad dolino Idrijco na avstrijsko-italijanski meji cerkev sv. Jakoba (747 m), sv. Gendre na dolgem mejnem hrbtu Korade (812 m); pod Krnom globoko doli Soška dolina, ki se proti zahodu v tesni debri izgublja pod

*) Višnja gora, to je najvišja gora (Vischberg); imenuje se tudi »Velika gora«.

Stolom in Polóvnikom; Bolška dolina, planina »Na polju«, zadaj lepo sedlo Vršič pod Prisojnikom, zadaj za njim koroška zelena Grlica (1910 *m*), za to Eisenhut (2441 *m*) na koroško-štajerski meji.

S silo se mora človek ločiti od veličastne panorame s Krna. Priganjal me je tudi Dragar, češ, da je čas, da odrineva. Bilo je 2¹⁵ popoldne, ko sva jo mahnila doli po strmem južnem pobočju v smeri na planino Košino. V eni uri sva bila pri njej. Zavila sva pod njo po lepih zelenih travnikih na levo pod vasjo Krnom mimo Pologarja v Mrzli potok in po gostem bukovju na sedlo Kukič nad Volarjami. Jesensko solnce se je nagibalo za gore ter z zadnjimi žarki obsevalo Soško dolino. Nehote se ustavi noga in oko zre na bistro zeleno Sočo v belemrodu; na desno vidiš temne gozdove Kolovrata, na levo košato grmovje Mrzlega vrha, v ozadju mično mengorsko cerkvico, na levi ji Senico (653 *m*) severno nad Sv. Lucijo. Pod teboj na podnožju Mrzlega vrha pa do soškegarodu se razteza dolga vas Volarje, čez mengorsko cerkev zadaj Planinica na kranjski meji (1135 *m*), pod Mengoro pa bogato Volško polje s cerkvico sv. Urha. V ozadju je Hotenjska dolina, na levi stožasti Vrhovec (1079 *m*), na desno hribovje nad Vojskami, pred njim Veliki vrh (1072 *m*) nad Vrati v Čepovanu.

Bilo je 4²⁰ popoldne, ko sva dospela na sedlo Kukič, in manjkalo je ravno 10 minut do šestih zvečer, ko sem stopil na trgu v Tolminu v znano krčmo Rajmunda Prezlja, pravcatega Tolminca, ki se mu pa pravi po domače »Kranjc«.

Dostavek. Ko je bil ta članek že odposlan uredništvu Planinskega Vestnika, sem čital članek »Čez Rdeči rob na Krn in Bogatin« v št. 11. l. 1907. Da sva se lotila Krna kar dva v enem letu, je dobro znamenje zanj. Toliko bolj natančni pa moramo biti glede imen. Našo lepo domačo nomenklaturo so nam že dovolj pokvarili avstrijski maperji in germanski turisti. Kozja in ovčja reja se je jela opuščati in gineva pastirski rod, ki je poznal vsako čer. Zadnji čas je torej že, da slovenski turisti sistematično nabere prvotna in pristna imena. Zato sem se trudil, podati kolikor moči veliko slovenskih krajevnih imen.

V navedenem članku Črnega Janeza pa bi imel popraviti nekaj imen: Zatoiminski vrh (1044 *m*) je »Vrh oddel«. Ta gora ima na temenu in na gorenjem sklonu senožeti, ki so že zdavnaj med gospodarje oddeljene. Odtod ime »Vrh oddel«. Imenovanje Veliki Bogatin se je umetno zaneslo namesto Muhavščeka. Slemenski vrh (1487 *m*) se imenuje »Čelo«, Sleme je nižji položnejši hrbet do Rdečega roba, to, kar imenuje Črni Janez na strani 174. »sedlo med Rdečim robom in Slemenskim vrhom«. Prav je Škofič = mali škof, in ne

»Škofice«. Kolikor sem se i trudil, da bi izvedel imena čveterih vrhov na levo od Rdečega roba, nisem mogel izvedeti drugega nego za prvi vrh »Škofič« in za druge »Peski«. Sodeč po formaciji, bi trdil, da sta prvi in drugi vrh na levo od Rdečega roba »Škofiča« (poprej enkrat sem tudi slišal ime v dvojini), »Vršiči nad Peski« pa ostali trije. Pod Škofičema namreč je prava pravcata griža razmetanega debelega, kršnega gruha. Pod »Vršiči« pa so pravilne planinske sesutine: gori pod robovjem iz peska, sredi iz grušca, doli iz vedno debelejšega, rezastega gruha in skal. Peski so torej očitno ime za te sesutine. Vršič po Tolminskem ne pomeni morda malega vrha, torej ni deminutivum, odtod n. pr. Kamniški Vršič, Prestreljeniški Vršič, Črnelški Vršič, Krniški Vršič, tudi Vršič sam. Primeri Vršič ali Vršec nad Kranjsko goro. To ime rabi vedno za samostojen vrh tik glavnega vrha. To se je ohranilo tudi v nekdanji slovenski Furlaniji, n. pr. »Usez« = Vršič na desni Rekljanske doline; »Vršič«, najvišji vrh Muščev v Rezijskem pogorju (glej »Mons Ursinum« v članku A. Gstirnerja). Vnanja južna vrsta Krnske skupine bi torej bila: Mali Stadòr, Veliki Stadòr, Črnel, Maselnik (Masovnik), Srednji vrh, Skril, Batognice, Krn; med Stadorjema in Maselnikom »Lužnica«, med Batognicami in Krnom Škrbina; notranja severna vrsta pa: Rdeči rob, notranji Škofič, vnanji Škofič, dva notranja Vršiča nad Peski in »Vrh Peskov«; med Peski, Srednjim vrhom in Skulom dnina »Zájezero« z gorskim jezercem; med »Vrhom Peskov« (2175 m) in Batognicami Prag (2077 m). Od vnanjega Škofiča gre grižasti obronek »Prelaz« do Maselnika ter deli Lužnico od Zájezera. Južna in severna vrsta pa sta ločeni po Lužnici, Zajezerom in Pragom.

Končno še omenjam, da se Veliki Klek s Krna ne vidi, marveč je skrit za Poliško skupino.

NOVE JAME OB CERKNIŠKEM JEZERU.

TOVARIŠA BADIURA IN BRINŠEK.

(Konec.)

Marsikaterega prijatelja podzemskih jam bi gotovo zanimalo tudi navzdol držeče grlo pod »prižnico«, ki sva je preje le mimgrede omenila. Razume se, da nama žilica ni dala miru, da sva se ločila od svojih dveh spremljevalcev in začela lesti vanje. Tesno nama je bilo, ne morda pri srcu, pač pa sva čutila neprijetno to tesnobo na nežnih in nenežnih delih telesa, posebno pa na hrbtu, glavi, komolcih in kolenih. Nisva se bila še prerila 5 m naprej. Kjer je grlo malo obokano, sva odložila suknji in telovnika. Iz

nahrbtnikov sva si vzela s seboj le karbida in se vila dalje, včasih kot v veliki polževi lupini. Naenkrat sva občitala drug vrh drugega v precej globoki luknji, pod katero sva zazrla dno. Dasi je bila ta jama navpična, vendar se nama ni bilo bati, da padeva doli, kajti bilo je tako ozko, da se ni bilo treba prav nič držati. Dno je postalo nekoliko prostornejše in pripravnejše, ker je bilo vodoravno in potem malo navzdol nagnjeno. Po zadnji oplati sva dričala nato drug za drugim po mokri in spolzki ilovici — sedaj je šlo mnogo lažje — in kmalu nato nama osveti acetilenka novo dvorano. Veselo sva se oddahnila in hotela postaviti kak sled za nazaj. Toda kmalu sva opustila to skrb, kajti kamor sva stopila, nama je zabrbiljal in zamezgal čevelj s čudnimi glasovi v mehko blato. Pustila sva prav neprijetno velike sledove za seboj in krenila na desno. Čez nekoliko časa sva prišla na veliko in ravno blatno naplavino, ki je bila trša in ob robu nasuta s peskom. Dvorana ima tu velike dimenzije. Desno navzgor je debelo prodovje, kjer se je tam usula z gornjega dela velika plast. Stene v teh višjih prostorih krasé mnogi kapniki, ki so deloma lepo prosojni, spodaj pa se drži ostenja debelo blato, ki ga nanaša voda, kadar je poln njen rezervar. Le-ta se nahaja celo ob največji sruši, seveda manjši, v levem kotu dvorane, do katerega vodijo posamezne votline, toda več metrov navzdol. Voda pod temi nizkimi stenami je bila le ob kraju večinoma čista, dalje naprej pa kalna.

Ko sva tako svetila nekaj časa v vodo, opaziva, da se nekaj belega pomika na dnu. Oho, beli raki! Privabila jih je bila najina luč. Kako moško so tu pred nama promenirali in eden izmed njih je pripeljal svoje brke posebno blizu. Hop, ta-le bo pa najin, sva si mislila! Pa prehitela sva se. Vsak izmed naju bi ga rad zagrabil, a rak jo je popihal, ko sva bila komaj pomolila štrleče prste v vodo. Počakala sva malo in poskušala katerega ujeti. Premestila sva se v drug kraj do plitvejše vode, kjer je bilo tudi nekaj kamenja. Tu se je nama res posrečilo potegniti dva iz vode. Seveda sva bila sedaj tudi vesela in nekako nedolžno-ponosna na ta redki plen.

Kmalu nato sva se vrnila do grla nazaj in šla gledat še na levo stran. Dvorana je tu pač tudi visoka, ali bolj ozka, predoru podobna. Ni trajalo dolgo in dospela sva tudi na tej strani do vode; gotovo je to eden in isti rezervar. Naprej se ni dalo več priti, zato sva se povrnila zopet do grla in se nekoliko odpočila.

Tu šele naju je zazeblo; deloma naravno, ker sva imela gornji život odet samo s srajco, še bolj pa morda ob pomisleku, kako pojdeva nazaj skozi grlo. Prvi z acetilenko naprej, drugi za njim z rakoma v roki. Živalci sta bili videti preje precej pohlevni,

komaj pa sva se povzpela nad dnem v prejšnji navpični kamín, sta dali spoznati, da nimata zastonj škarij in da znajo delati občutno zadrego njune ščipalke nosilcu. Skoraj bi bila že odločena nad njima smrtna obsodba, kar se spomniva, da bi bili najboljše spravljeni v prsnem žepu na srajci. Pa nihče ne bi verjel, koliko truda je stalo, predno sva ju zmašila vanj, tako krčevito so se držale ščipalke dlani in prstov.

Pot iz tega brloga ni bil baš prijeten; energično sva prisilila vse mišice v delo, v odpor, pritisk ali potezanje, dokler nisva imela zopet prostih rok in nog. Kaj pač se vse ne premaga, ako je človek zdrav in ima energijo in veselje do gotove stvari!

Z veseljem sva zopet pozdravila »neme može« in se povzpela nato po hojahl na svetlo. Radostnega srca sva zopet zrla v veliki dan in uživala krasni razgled po lepi, pisani okolici, nad katero se košati mogočna Slivnica. Čez dobre pol ure sva dospela nazaj v Dolenjo vas.

SLOVESNA OTVORITEV FRISCHAUFOVEGA DOMA NA OKREŠLJU.

Savinska podružnica Slov. plan. dr. je takoj po ustanovitvi spoznala, da je Okrešelj zelo važna postojanka s turističnega in narodnega stališča. Ali imela je drugega nujnega dela na izobilje. Na Okrešlju je še stala nemška kočja D. u. Ö. A. Va. sekcije Celjske, ki se je leta 1894. povejšala, ter bi bila stavba nove slovenske planinske kočje takozvana »Trutzhütte«. V poznejših letih je Savinska podružnica zgradila znamenite pote od »slapa pod Rinko« na Okrešelj, od tam skozi Turski žleb na Skuto ter razvpiti pot na Kamniško sedlo.

S temi izbornimi deli, katera so pohvalili celo nepristranski Nemci in vojaški krogi, si je Savinska podružnica že osvojila svoj turistični okoliš, kamor pač spada tudi planinska kočja na velevažnem križališču njenih potov. Radi zgradbe omenjenih prepotrebni planinskih potov si je morala postaviti delavsko kočjo na Okrešlju.

Ker so bili celjski Nemci nestrpni proti slovenskim turistom in so tudi orodje slovenskih delavcev, sina oskrbnika nemške kočje, odstranili iz nemške kočje, je postala nujna potreba, da se za slovenske turiste zgradi vsaj majhna kočja, za katero so se preškrbele vse priprave.

L. 1907. pa je nenaroden snežen plaz zdrobil nemško planinsko kočjo. Takoj je Savinska podružnica sporazumno z osrednjim odborom S. P. D. sklenila zgraditi na Okrešlju moderno turistično planinsko zavetišče ter je vsled prejšnjih sklepov imenovati »Frischaufov dom«.

Nepotrebno je posebej poudarjati, zakaj se je ta planinska zgradba krstila »Frischaufov dom« v čast prvemu razkrivatelju krasnih Savinskih ali Kamniških Alp, g. vseučiliškemu profesorju dr. J. Frischaufu. Komur niso znane velike, neminljive zasluge njegove za odkritje teh planin, naj čita knjižico »Dr. Johannes Frischauf«. V proslavo njegove 70letnice. Spisal Fran Kocbek.

Nemški turisti so, uvažujoč Frischaufovo planinoslovno delovanje, imenovali planinsko kočo (nekdaj Suhodolnikovo) pod Kokrskim sedlom »Frischaufovo kočo«. Ko so pa Nemci očrnili Frischaufa za prijatelja Slovencev in »Slov. plan. društva«, je odstopila podružnica Železna Kaplja Ö. T. Ka. omenjeno kočo sekciji Kranjski D. u. Ö. A. Va., ki je takoj po zgraditvi Zoisove kočice na Kokrskem sedlu odstranila napis in kočo zatvorila. S tem so hoteli Nemci svojemu očrnenemu rojaku v Savinskih ali Kamniških Alpah izbrisati zasluženi spomin za njegovo delovanje.

Zato je bila sveta dolžnost »Slov. plan. društva«, da postavi svojemu častnemu članu, pospeševalcu turisticke, trajen in dostojen spomenik; to se je zgodilo z zgradbo Frischaufovega doma na Okrešlju, kjer je Frischauf pričel svoje plodonosno delovanje.

Frischaufov dom je imponantna zgradba. Ena tretjina je zidana, dve tretjini sta zgrajeni iz macesnovih debel. V pritličju se nahajajo večja in manjša obednica, kuhinja, soba za oskrbnika in lopa. V tleh je klet. Zunaj kočice sta stranišče in drvarnica. V prvem nadstropju je 6 sob s 16 posteljami. Postelje so železne in dobe v kratkem žičnate blazine. V podstrešju je na štirih oddelkih 18 ležišč. Streha je krita s skodlami in dobi strelovod. Tudi vodovod se v kratkem napelje 350 m daleč od izvrstnega studenca. Pred kočico in za njo je zravnani svet in na njem postavljene klopi. Frischaufov dom je 15 m dolg in 7 m širok ter stane z opravo vred okoli 1400 kron.

Frischaufov dom je lično zavetišče, majhen planinski hotel, ležeč na križališču važnih planinskih potov. Od tam splezaš na Mrzlo goro ali na Tursko goro; čez Savinsko sedlo prideš ali v kopalnišče Belo ali skozi Žrelo v Češko kočico v 4 urah; izborno napravljeni pot skozi Turski žleb privede v 4 urah na razgledno Skuto ali Rinko, pod Skuto pa na Grintavec in čez Mlinarsko sedlo v Češko kočico ali čez Pode v Zoisovo kočico na Kokrskem sedlu; na levo vodi pot v 2 urah v Kamniško kočico na Kamniškem sedlu po krasnem, iz skale izklesanem potu, od tam pa v 1 uri na Brano ali v 2 urah na Planjavo ter dalje na Ojstrico in v Kocbekovo kočico. Navzdol prideš k slapu pod Rinko in po romantični Logarski dolini na prehoda na Koroško čez Pavličev ali Pastirkov vrh.

Slovesna otvoritev Frischaufovega doma se je izvršila v nedeljo dne 2. augusta.

Navzlic slabemu vremenu se je zbralo nad 100 oseb najodličnejšega občinstva, kar je zelo povzdignilo slovesnost. Ob 11. uri je podružnični na-

čelnik g. Fr. Kocbek pozdravil zastopnike osrednjega odbora gg.: dr. Fr. Tominška kot predsednika, kateheta I. Mlakarja, ravnatelja Iv. Macherja in I. Skuška; g. I. Kemperleta, načelnika Kamniške podružnice, g. I. Lukmana, zastopnika Šaleške podružnice, g. dr. Lašiča, zastopnika Podravske podružnice, g. dra. M. Herleta, zastopnika Kranjske podružnice, g. I. Peternela, zastopnika Cerkljanske podružnice, gđčno Jurkovo kot zastopnico Posavske podružnice; nadalje državnega in deželnega poslanca dvornega svetnika g. dra. I. Ploja, državnega poslanca g. Fr. Robleka, vodjo c. kr. politične ekspoziture g. dra. Lubeca, čast. mnogobrojne navzočne dame, slavni pevski zborz Ljubnega, zastopnika časnikarstva g. Lesničarja, sourednika »Domovine«, cenjene dijake in druge navzočne goste. Obenem se je zahvalil milostivemu g. knezoškofu dru. A. Jegliču za svet in podarjeni les, slavnemu osrednjemu odboru S. P. D. za podporo 600 K in napis, podružničnemu mecenu veletržcu in tovarnarju gospodu Petru Majdiču v Celju za podarjeni strelovod in mnogo drugih stvari, g. dru. Vrečko v Celju za oskrbitev oprave, g. veletržcu Norbertu Zanierju v Št. Pavlu za podarjeno vino, g. trgovcu Fr. Ks. Petku in g. H. Herletu v Solčavi za oskrbo in vožnjo oprave in drugih stvari, g. Francu Piskerniku kot voditelju stavbe, vsem delavcem za vestno delo in g. Janezu Piskerniku, ki je s svojim izkušenim svetom pomagal, kakor tudi izdelovaltelju načrta g. inženirju Skabernetu. Potem je otvoril Frischaufov dom oficijelno, rekoč, naj bode planinsko zavetišče turistom vseh narodnosti, ki kot člani planinskih društev uživajo vsi enake ugodnosti.

Nato je gospod dr. Fran Tominšek kot načelnik osrednjega odbora Slov. plan. društva čestital podružnici ter nje načelniku Kocbeku na izvršitvi velevažne planinske stavbe, ki pomeni višek delovanja Slov. plan. društva v Savinskih planinah, in je označil pomen te nove naprave z ozirom na to, da je Okrešelj najlepše izhodišče in sploh središče za ture po Savinskih planinah. Spominjal se je znanega ukrepa deželnega odbora štajerskega, ki je odrekel Savinski podružnici podporo, trdeč, da ni Savinska podružnica ničesar storila za razvoj prometa, marveč da ga celo ovira, ter je odločno zavračal tako popolnoma neutemeljene napade na delovanje Savinske podružnice. Poudarjal je, da deluje Savinska podružnica kakor Slov. plan. društvo sploh, ne oziraje se na politične stranke, mirno in dosledno za razvoj tujskega prometa, da nacionalne nestrpnosti ne pozna ter dovoljuje na priliko članom vseh planinskih društev katerekoli narodnosti iste znižane cene po planinskih kočah kakor svojim članom in da kažejo napadi na to delovanje samo namen, izpodriniti delo Slov. plan. društva in spraviti turistiški promet v nemške roke. Poudarjal je, da se sme slovensko ljudstvo upravičeno upreti takim pospeševaljem tujskega prometa, ki bi nam našo zemljo potujčevali. Naglašal je, da bo nova kočja radi krasne razdelitve in opreme dobro došla vsemu potujočemu občinstvu brez razlike narodnosti in da jo bode, ako bi je ne hoteli posečati kaki nemški šovinisti, toliko bolj

obiskovali slovanski turisti, posebno ker se je v zadnjem času v širših slovanskih krogih vzbudilo zanimanje za razvoj turisticke. S tem zaupanjem je nazdravil novemu Frischaufovemu domu.

Vsi udeleženci so bili navzlic slabemu vremenu dobre volje, tem bolj, ker je bila postrežba tudi ugodna; v tem pogledu se je zahvaliti v prvi vrsti g. Kocbekovi iz Gor. grada in oskrbniku koč. Pevski zbor z Ljubnega je pod vodstvom g. učitelja Šotlarja dovršeno zapel krasne planinske in druge pesmi. Gospica Olga Zanierjeva iz Št. Pavla in gospica Zdenka dra. Vrečkova sta iz posebne prijaznosti nabirali prostovoljne doneske in v kratkem času nabrali 337.50 K, za kar ju posebej najtopleje zahvaljujemo kakor tudi blage dobrotnike. Izkaz teh in drugih darov izkažemo prihodnjič. Srčna hvala vsem že zdaj!

Člani Češke podružnice so čakali dne 2. avgusta v Češki koči na odhod. Radi dežja niso mogli oditi.

* * *

K slovesni otvoritvi Frischaufovega doma je prejela Savinska podružnica sledeče brzojavke in čestitke:

Mojstrana: Z radostjo blagovolite sprejeti končani novi diki Savinske podružnice: Na zdar!

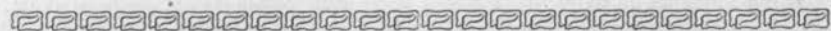
Dr. Franta in Mareš.

Ruše: Povodom otvoritve Frischaufove koč iskreno čestita požrtvovalnemu in uspešnemu delovanju

Podravska podružnica.

Dunaj: Zadržani prisostvovati, kličemo s potovanja v zlato Prago planinske pozdrave.

Franjo in Zoran Jošt, Ludovik Plavšak.

DRUŠTVENE VESTI.

Umrli sta dne 13. julija članica Kranjskogorske podružnice gospodična Kristina Ambrožič, a dne 26. julija član Litijske podružnice, g. Vladimir Nerat, c. kr. sodni pristav v Litiji. Blag jima spomin!

Novi člani. Osrednjega društva: Maček Josip, posestnik in gostilničar. Svetek Stanko, stud. iur. Kreč Vladimir, stud. iur. Korenini Aleks., bančni uradnik. Čadež Mat., odvetn. uradnik. Dolenc Jerica. (Vsi v Ljubljani.) Bugarin Ludvik, gostilničar na Predelu. Reich Josip, uradnik avstro-ogrske banke v Varaždinu. Kamenšek Oskar, realčni profesor v Idriji. — Cerkljanske podružnice: Hvalič Angelina, učiteljica v Hudi Južini. — Kamniške podružnice: Mayer Anton, davčni asistent v Kamniku. Ferjančič Ferdo, okrajni gozdar v Cerknici. Bodlaj France, posestnik in gostilničar v Stranjah. — Koroške podružnice: Kovač Zdravko, učitelj v Šmihelu. Dr. Frlan Fran, odvetniški kandidat. Kozlevčar Ivan, odvetniški uradnik. (Oba v Celovcu.) — Kranjske podružnice: Detela Anton, profesor v Kranju. Jeglič Milka na Selu pri Žirovnici. —

Kranjskogorske podružnice: Dimic Mimi, c. kr. poštna upraviteljica v Kranjski gori. Hafner M., posestnika in trgovca soproga. Kozjek Franja, posestnika in trgovca soproga. (Obe v Mojstrani.) Čop Mihael in Pikon Minka na Blejski Dobravi. — Litijske podružnice: Berdajs Leopold, posestnik na Savi. Demšar Ivan, c. kr. okrajni živinozdravnik. Inzko Marija, kontoristinja. Pernuš Fran, c. kr. sodni pristav. (Vsi v Litiji.) — Podravske podružnice: Pahernik Ivan, trg. akademik v Vuhredu. Burja Blaž, vulgo Godl, v Ruti. Lenarčič Milan, veleposestnik v Ribnici na Pohorju. — Soške podružnice: Adler Vinko, tovarn. ravnatelj. Podrekar Andrej ml., gostilničar. Presl Viktor, gozdar. (Vsi v Tolminu.) Bizjak Emil v Trstu. Drekonja Andrej, gostilničar v Lubinju. Detiček Pavel. Detiček Maks. Dr. Medvež Anton. Dr. Vošnjak Bogomil. Drufovka Alojzij, trgovec. Dr. Pirklova Ivanka. Boštjančič Josip, trg. poslovođa. (Vsi v Gorici.) — Tržaške podružnice: Porenta Martin, carinski revident. Svoboda Maks, poštni uradnik. (Oba v Trstu.)

Darila. Osrednjemu društvu: *a)* Za povečanje koč na Kredarici (namesto venca na krsto umrlega g. Fr. Kadilnika) gg.: stavb. svetnik Fr. Pavlin 2 K, inženjer A. Cluha 2 K, okrajni sodnik A. Seliškar 2 K, kontrolor H. Logar 2 K, I. Mejač 2 K, L. Schwentner 10 K, Jos. Poklukar 10 K, E. Tavčar 5 K, Minka n Janko Češnik 10 K; — vladni svetnik in prim. g. dr. Ed. Šlajmer 50 K kot planinsko stavo, izgubljeno proti vladnemu svetniku g. dr. Fr. Zupancu. — *b)* Za Prešernovo koč na Stolu (namesto venca na krsto g. Kadilnika) g. Fr. Ks. Souvan 10 K. — *c)* Za koč na Nanosu g. Anton Avsec, c. kr. sodni pristav v Postojni, 4 K iz neke kazenske poravnave g. Hermana Tomca v Ljubljani. Gosp. Jos. Pleiweis, trgovec v Ljubljani, mnogo lepih knjig za koč. — Kamniški podružnici: Gosp. profesor Levičnik iz Kamnika več lepih knjig. — Soški podružnici za Simon Gregorčičevo koč na Krnu: Hranilnica in posojilnica v Tolminu 100 K, posojilnica v Kopru 25 K, obč. starejšine v Bolcu 22 K 60 h, županstvo Bolško 10 K, županstvo Mirensko 20 K, županstvo Grahovsko 20 K, gospod Ignac Gruntar, c. kr. notar v Ribnici, 50 K, gospod Francišek Gatej, urar v Tolminu, nabral 10:92 K, dr. Rudolf Gruntar, odvetnik v Tolminu, 100 K, Rud. Fasan, c. kr. višji geometer v Tolminu, 100 K, v kavarni V. Kovačiča v Tolminu nabrani znesek 11 K 40 h, deželna zveza za promet tujcev v Gorici 120 K, čisti dobiček akademije v Tolminu 140 K. — Priserčna hvala vsem blagim darovalcem!

V spomin Franceta Kadilnika je podarila tiskarna I. Blasnika nasl. Slov. planinskemu društvu knjižico „Golica in Kadilnikova koč“, izdano 1905. l., v kateri je gospod dr. I. C. Oblak zbral zanimive zgodovinske črtice o Francetu Kadilniku in Kadilnikova popotna pisma iz leta 1866. do 1876. Zanimiva knjižica se dobi pri osrednjem odboru S. P. D. in pri knjigotržcih za ceno 1 K.

Društveni izlet bo dne 6. septembra v Vrata, odkoder se ob tej priliki otvori nova pot na Prisojnik.

Kranjskogorska podružnica je imela dne 5. julija t. l. svoj izredni občni zbor v prostorih hotela »Razora« v Kranjski gori, katerega sta se kot zastopnika osrednjega društva udeležila njegov predsednik gospod dr. Fr. Tominšek in odbornik gospod Janko Mlakar. Pred zborovanjem se je napravil izlet v divno Planico z Rateške postaje. Zborovanje samo je bilo pomembno radi premestitve sedeža z Jesenic v Kranjsko goro. Podružnični predsednik je očrtal vso borbo od zadnjega rednega občnega zbora

na Hrušici dne 12. jan. t. l. pa do tega izrednega zbora. Poudarjal je pred vsem, da je premestitev sedeža potrebna zaradi tega, ker je glavno torišče podružnice gotovo v Kranjskogorskem okolišu, ker je tukaj tudi največja nevarnost v turistovskem oziru s strani Nemcev in ker je Goliška koča itak v oskrbi osrednjega odbora. Seveda se s to premestitvijo še vedno lahko skrbno pazi na Jesenice. Če pa pride do ločitve, tudi ne zadene krivda na Hrušici izvoljenega odbora, ki se je resno trudil, gori navedene razloge za premestitev napraviti tudi Jeseničanom razumljive, in ki je bil vedno pripravljen za skupno delovanje, kakor se razvidi iz zadnjega zborovanja v Mojstrani in iz poslanih dopisov. Pa jeseniški člani so odklonili vsako skupnost, in tako je bila podružnica primorana, privoliti v ločitev sporazumno z osrednjim odborom, ki se je tudi resno trudil za združenje, pridržal pa Jeseničanom pravico, ustanoviti v področju osrednjega društva svoj poseben krožek, kar se pa do danes še ni zgodilo. Pravila so se izpremenila posebno z ozirom na sedež, pa tudi zato, da se olajša zborovanje podružničnega odbora. Sprejeli so se namestni odborniki, ki imajo vse pravice odbornikov, kakor hitro jih namestujejo. — Pri nadomestnih volitvah se je izvolil za 4. odbornika g. Ivan Jalen iz Rateč, za namestna odbornika pa gg. Jakob Černe iz Kranjske gore in Jakob Kozjek iz Mojstrane. Za preglednika sta bila izvoljena g. Gregor Klančnik in nadučitelj g. Janko Zupančič. — Izpodbujevalno je govoril še gosp. dr. Tomišek v imenu osrednjega društva. — Po zaključenem zborovanju je g. Janko Mlakar z velikim humorjem šaljivo opisal svojo pot po Švici in gornji Italiji. Tudi pevci iz Kranjske gore, Podkorena, Mojstrane in Rateč so prispevali k živahni zabavi.

Novo planinsko kočo na Begunjščici je otvorila Radovljiska podružnica dne 19. julija, oziroma 2. avgusta. Poročilo priobčimo prihodnjič.

Frischaufov dom na Okrešlju bode prihodnje leto oskrbovan od 1. julija do 1. oktobra. Dobi se tam vino, pivo, slivovka, rum, konjak, konzerve, žganci, mleko, čaj, kava, jajca, mesne klobase itd.

Triglavska koča na Kredarici se poveča. Novi del bo 8 m dolg in skoro toliko širok; tudi stari del koče se poveča, ker se vzdigne streha za 70 cm. Ko bo koča predelana, bo imela več posameznih sobic po eno do dve postelji; s tem bo poskrbljeno tudi za večjo udobnost gostov.

Ključ do Orožnove koče na Črni prsti ima tudi gosp. Anton Mavri, obč. tajnik v Hudi Južini.

RAZNE VESTI.

Slovanska turistika. V najširših krogih se je pričelo pojavljati zanimanje za planinstvo in tujski promet. Veliko važnost turistike v mednarodnem občevanju so vpoštevali tudi prireditelji »Slovanskega shoda«, ki se je nedavno vršil v zlati Pragi. Razpravljalo se je osobito tudi o ustanovitvi zveze slovanskih turistovskih društev. Ker je stvar tudi za nas velevažna, priobčujemo dotično poročilo referentovo. Poročilo se glasi takole:

Turistika je na prvem mestu poklicana, biti važen činitelj praktične slovanske vzajemnosti, ona je prva naravna vez vzajemnosti, ker se more prava vzajemnost razviti le na podlagi spoznavanja krajev in razmer. Tudi dosedaj so često pognala slučajna spoznanja na potovanjih globokejše korenine in bila začetek ter podlaga dolgoletnih važnih in plodovitih stikov.

Ti vedno se množeči stiki turistov nas upravičujejo danes, da moremo govoriti že o splošni razširjenosti slovanske turisticke. In splošnost te slovanske turisticke nam nehote vsiljuje misel, združiti te danes še bolj ali manj razkropljene sile in zblížati neštevilne že organizirane in neorganizirane vrste turistov. Ti turistični stiki bi naravno vedli k vzajemnemu bližjemu spoznavanju slovanskih jezikov; mnogi predsodek, da je nemožno, priučiti se temu ali onemu slovanskemu jeziku, bi se razpršil v nič. Nujna posledica tega, da bi se priučili na ta lahki in praktični način slovanskim jezikom, bi bilo temeljitejše spoznavanje kulturnih in političnih razmer drugih slovanskih rodov, in vsled tega krepkejšega in tesnejšega osebnega stika na nevtralni turistični podlagi bi izginili mnogi dozdevni razpori v mnenju in nazorih, mnoga nejasna vprašanja bi se razrešila, mnoga resnična nesporazumljenja bi se pojasnila in mnogi dejanski nasprotniki, ko bi se spoznali osebno ter se naučili drug drugega ceniti in vpoštevati, bi si podali roko v spravo, od katere bi imela korist le skupna slovanska stvar.

Organizacija in združitev turistov bi služila tudi vsakemu posameznemu članu zveze posebej. Vsak posamezni član velike turistične zveze bi našel po celem slovanskem svetu vse udobnosti, povsod bi našel prijaznega svetovalca in vodnika v članu ali v krajevni zvezni organizaciji, na katero bi se kot član osrednje zveze obračal.

Trdna podlaga te slovanske turistovske organizacije bi bila že delujoča društva in združbe turistov, ki so dopolnila že vrsto let plodonosnega dela in si pridobila potrebne izkušnosti po vsem slovanskem svetu, in to so zlasti: 1. Turistická jednota v Brně, 2. Jednota českých turistů ve Vidni, 3. Pohorska jednota Radhošť ve Frenštátě pod Radhoštěm, 4. Bosensko-hercegovski turistični klub v Sarajevu, 5. Slovensko planinsko društvo in Ljubljani, 6. Primorsko-hrvatsko planinsko društvo na Reki, 7. Planinsko i turistično društvo »Liburnia« v Zadru, 8. Hrvatsko planinsko društvo v Zagrebu, 9. Towarzystwo Tatrzańskie w Krakowie, 10. Bolgarsko turistično društvo »Trapezia« v Trnovu, 11. Rusko društvo turistov v Peterburgu, 12. Krimsko-Kavkaski gorski klub v Odesi, 13. Jednota lyžařů v Král. Českém v Praze, 14. Klub českých turistů v Praze.

Vsa ta društva imajo celo vrsto krajevnih sekcij z velikim številom članov, tako da bi bilo to celotno število članov že danes važen činitelj.

Skupni časopis bi sprejemal in priobčeval prispevke v vseh slovanskih jezikih; to bi nudilo vsakemu članu priložnost, čitati v vseh slovanskih jezikih.

Poleg namena slovanske zveze turistov, vedno in povsod skrbeti za udobnost članov po celem slovanskem ozemlju, so važni tudi nameni širšega značaja: na primer organizacija turisticke slovanskega dijaštva in mladine sploh, ohranitev čisto slovanskih krajevnih imen, grajenje in obiskavanje slovanskih kopališč in letovišč.

Kraji, ki so slovanska last in naseljeni od Slovanov, so najkрасnejši kraji zemlje. Jadransko morje z dalmatinskim obrežjem, s čarovitim črnogorskim Ulcinom, Črno morje s Krimom, Slovenske planine s poetičnim Bledom, Bohinjem in Jezerskim, Dinarske planine z veličastnimi stenami Hercogovine in Črne gore, Slovaška Tatra, polovica Poljske in Pruske,

polovica Slovaške z ljubkim Zakopanim, Češki Krkonoši in Šumava, veličastni Balkan, Rilo in Rodope z vabljivo Črno Korjio, Ural in Kavkaz so le nekatera imena celokupnega slovanskega ozemlja.

Z uresničenjem slovanske turisticke zveze bi postale vse te prirodne krasote skupna last vseh Slovanov, postale bi dom, v katerem bi bile odprte Slovanu ne kot ljubemu gostu, temveč resnično kot bratu in domačinu.

Vsa premotivanja kažejo neprecenljive posledice ustanovitve zveze slovanskih turistov.

Slovanska turisticna zveza more in bo pri svojem obsežnem delokrogu in ob važnosti in smotrenosti svojih namenov učinkovala kot ena izmed najvažnejših ustanov. Ustanovitev zveze na podlagi že obstoječih deželnih in krajevnih društev, opirajoč se na veliko število članov in na splošno priljubljenost ter na razvoj turisticke vobče, ne bo povzročala velikih težav ter se more v najkrajšem času izvršiti ter začeti z delom.

Predlagam: Slavni shod proglasi preureditev slovanske turisticke in uresničenje slovanske turisticke zveze za eno najnujnejših ustanovitev, določi, da nujno izvršitev te misli prevzame skupno sodelovanje že ustanovljenih in delujočih turisticnih organizacij in se prosi »Klub českých turistů«, da bi nadaljeval svoje v tej smeri že započeto delo, dokler se zveza ne ustanovi.

Prva žrtev Triglavske severne stene — Karel Wagner z Dunaja.

Tik pod vrhom Triglava leži ob severnem ledniku ozka polica, po kateri je bilo mogoče hoditi le divjemu trentarskemu lovcu. Po tej polici je imel pogum lesti l. 1882. prvi turist, dr. Julij Kugy iz Trsta. Na njej stoječ, je izpustil iz roke kamen čez 1000 metrov visoko, navpično steno nad Vrata, in trajalo je 10 sekund, da je kamen zadel ob steno. Bog ve, se je tedaj vpraševal dr. Kugy, ali bo mogoče kedaj turistom preplezati to steno, kajti pot se je ogne in se obrne na zahodno stran. Pred tremi leti pa so se ujunačili trije krepki in pogumni turisti (dr. König, inženir Reinl in Karel Domenigg), da so, oboroženi z vsemi turisticnimi pripravami: z vrvmi, kladivi, cepini, klini, naskočili to navidezno nepremagljivo trdnjavo. Poprej so si še od nasprotne strani ogledali posamezne poličice, drče, stolpe in zareze. Prenočili so sredi stene v duplini. Strašni prepadi pod njimi, navpične stene nad njimi jih niso ustrašili: po 30 urnem vratolomnem plezanju so dospeli blizu vrha na Kugyjevo polico in z nje na lednik.

Nesrečni Wagner je hotel te pogumne turiste posnemati, a se je vsled prevelike svoje predrznosti ponesrečil. V ponedeljek, dne 17. avgusta t. l. je odšel iz Aljaževega doma, a našli so ga v torek, 25. avgusta opoldne, mrtvega v Triglavski steni v črti, ki gre z vrha Triglava do izvira Bistrice. Ležal je 150 metrov visoko v steni, nad seboj je imel okoli skale otvezeno vrvico. Že prejšnji večer je našel vodnik Franc Urbas, ki ga je iskal že tri dni po severni strani Triglava, sled: turisticno steklenico, pa ker se je delala noč, je moral s stene doli splezati, že zelo izmučen sam od napornega iskanja po nevarnih razpokah, dasi je ponesrečenec ležal komaj 6 korakov od njega. Pobral je steklenico ter hitro stopil ž njo doli v Vrata v Aljažev dom, kjer jo je tamkajšnji oskrbnik takoj spoznal za Wagnerjevo lastnino. Nato je šel Urbas v Mojstrano ter sporočil to g. Winzigu kot načelniku turistickega reševalnega društva za Kranjsko. G. Winzig je potem poslal tega vodnika, Jožefa Hlebanjo, Janeza Koširja ml. ter Janeza Orehovnika v Vrata, naj gredo na kraj, kjer je Urbas našel steklenico. Truplo ponesrečenega je bilo tako skrito, da so ga težko našli. En konopen čevelj je

imel obut, drugega je držal v roki. Okoli nosa je imel dve krvavi praski, sicer je bila glava nepoškodovana. Na rokah je bil po dlaneh opraskan, da je koža proč molela. Desno rebro je bilo zlomljeno in okoli kri zasedena. Ker je en škorenj držal v roki, kaže, da ni bil takoj mrtev. Ko so ga našli, še ni bil trd: roke in prsi so bile tako gibčne kot pri živem in truplo ni še prav nič dišalo. Kotel, v katerem je vznak ležal, je štiri metre globok in le kakih 5 metrov globoko je padel ali izpoddrsnil. Skoraj gotovo je bil že blizu vrha, potem se pa zopet vrnil, in tedaj se je ponesrečil. Da so ga s stene spravili, so rabili dovški vodniki 20 metrov, Dunajčani pa 40 metrov vrvi. Tudi dva dunajska dijaka sta pomagala ga spraviti doli: med. Franc Rudolfsky in dijak Ludovik Sinek, ki je prvi zagledal Wagnerja v kotlu skritega.

Mladeniška navdušenost za planine ga je zvalila v skale, toliko bolj, ker je slišal, kako sta njegova dva znanca Zimmer in Jahn leta 1906. preplezala to steno. Njiju popis in obris Triglavске stene so našli pri ponesrečencu. Edina nepremišljenost, katero je Wagner storil, je bila, da si je sam upal v steno.

Ta žalostni slučaj opozarja vse turiste, naj ne hodijo brez vodnikov v neznane strmine; prava turistika ne zahteva bravure, nego jo popolnoma izključuje.

Še predno je turistovsko reševalno društvo na Dunaju kaj ukrenilo, sta vodnika Šmerc in Urbas šla iskat Wagnerja, a brez uspeha. Šmerc se je pri tem poškodoval na roki. Tudi druga ekspedicija: Urbas, Rabič, Brtoncelj, Košir star. in ml. se je zastonj trudila, da bi ga našla. Prišla sta z Dunaja na pomoč še veleturista Fr. Zimmer in Gustav Jahn, ki sta bila že trikrat preplezala severno steno Triglava, ter pozneje še dva. Zimmer je prevzel vodstvo, in iskali so in iskali z domačini na vse strani, a zopet zastonj. Dunajčani so se vrnil brez uspeha na Dunaj.

Le vztrajnosti in spretnosti naših domačih vodnikov, zlasti neustranjenega Urbasa in Koširja ml., je uspelo neumorno, izkušeno delo, da so našli Wagnerja in ga spravili iz Zlatorogovega groznega kraljestva. Vrle može in požrtvovalne so se izkazali, zato jim čast in hvala pred vsem svetom!

Zadnje besede, ki jih je pisal Wagner na razglednico v Aljaževem domu, slovejo: »Dež me je zajel v tej čudovito lepo ležeči koči. Curkoma lije neprestano. Edina tolažba je dobra postrežba in upanje, da postane po dežju navadno lepo«. Dopisnica je datirana s 16., odšla je 17. in došla v torek 18. avgusta staršem na Dunaju. Dne 17. je bilo vreme lepo. V Aljaževem domu je pustil cepin, havelok in vizitnico z željo, naj oskrbnik, ako se do 19. avgusta ne vrne, obvesti njegovo mater na Dunaju, kajti v tem slučaju se je gotovo ponesrečil. Wagner je dobro vedel, da gre na jako težavno plezno turo, zato je pustil v koči cepin in plašč, da ne bi ga ovirala pri plezanju. Zjutraj navsezgodaj se je odpravil in dospel bi bil na vrh Triglava opoldne, ako bi se mu bila tura posrečila. Res se ni povrnil, in oskrbnik g. Dobišek je to takoj sporočil v Mojstrano in na Dunaj.

Wagner je bil močan, 180 cm visok mladenič, rojen dne 20. aprila 1887. l. na Dunaju. Po vseh poročilih je bil izvežban turist, izvrsten plezalec in jako previden. Dasi član Avstrijskega alpskega kluba in Dunajske sekcije Nemškega in avstrijskega plan. društva, je hodil navadno sam brez spremljevalcev v gore in opravil prav sam najtežavnejše ture. Ako so ga opozarjali pri posebno težavnih nastopih, da mu brez spremstva preti prevelika ne-

varnost, je odgovoril, da noče pomočnika, ker ne mara nobenega drugega človeka spraviti v opasnost; ako mu je usojeno, da se ponesreči v gorah, naj nihče drug z njim vred ne zaide v nesrečo. Njegova roditeljja, Jožef in Hermina Wagner, sta spoštovana posestnika na Dunaju in imata prodajalno specerijskega blaga in mleka. Oba sta prišla na Dovje k žalostnemu pogrebu predragega sina, ki so ga ondi pokopali v četrtek dne 27. avgusta. Po njem žaluje kot zvestem in ljubeznivem uradniku tudi dunajska banka Schellhammer & Schattera, ki mu je položila dva lepa venca na krsto. Lahka mu naša zemljica!

Nesreča na Stolu. V soboto, dne 22. avgusta se je ponesrečil na Stolu gospod dr. Windhör, sodni svetnik iz Badna pri Dunaju. Nad ovčarsko kočjo mu je na stezi izpodletelo in je tako nesrečno padel, da si je zlomil nogo v členu. Njegov spremljevalec je šel po pomoč na Žirovniško planino. Prinesli so ga Žirovčani v gostilno gospe Marije Čop v Žirovnici, kjer mu je gospod dr. Jelovšek uravnal nogo. Upati je, da bo ponesrečenec kmalu okreval.

Aljažev dom je bil izhodišče za iskanje ponesrečenega Wagnerja. Rešilni odbor in vodniki so imeli priliko, tukaj se odpočiti in pokrepčati. Vsled naročila »Slov. plan. društva« je bil ekspediciji prost vstop brez hišnih pristojbin.

Deželna zveza za tujski promet na Kranjskem je imela dne 22. avgusta popoldne v svoji pisarni v hotelu „Lloyd“ v Ljubljani svoj letošnji občni zbor. Udeležba je bila srednja. Otvoril je zborovanje ob odsotnosti predsednika odbornik g. dr. Vladimir Foerster ter prav prisrčno pozdravil navzočne, posebno zastopnika deželnega odbora g. dr. Lampeta, ki ga je prosil, naj bi deželni odbor krepko podpiral zvezo za promet tujcev v naši deželi.

Nato je tajnik zveze g. Alfonz Mencinger podal obširno in natančno poročilo o delovanju v preteklem poslovnem kot II. zveznem letu. Govornik je poročal med drugim: Deželna zveza je bila v prvem poslovnem letu primorana, osredotočiti vse svoje delovanje v odboru. Že v svojem poročilu za leto 1906. pa smo označili naše stremljenje, da hočemo to delovanje decentralizirati, radi tega da ustanovimo nova krajevna prometna društva, že obstoječa pa preosnujemo in tako prenesemo delovanje v ta društva. Ta naš namen se nam je večinoma posrečil na Gorenjskem, in ker smo dali ondotnim društvom največjo samostojnost, so delovala jako živahno. V poslovnem letu so se vsled našega prizadevanja in po naših vzornih pravilih ustanovila štiri prometna društva: na Bohinjski Bistrici, Dovjem-Mojstrani, v Radovljici in v Gorjah pri Bledu. Da pomagamo društvom, smo kolikor mogoče omejili nabiranje članov za deželno zvezo in na ta način ojačili in povzdignili število članov prometnih društev.

Posebno prometno društvo na Bohinjski Bistrici je jako živahno delovalo. Izdalo je ilustriran prospekt v slovenskem, nemškem in laškem jeziku. Ta prospekt se lahko imenuje vzoren. Društvo se je zanimalo za regulacijski načrt Bohinjskega jezera. Izdelal ga je na moderen način ljubljanski mestni inženier g. Koch. S tem je zagotovljen dovoljen razvoj in procvit Bohinja. Društvo je delovalo tudi na to, da se izboljšajo udobnosti letoviščarjev, poskrbelo za nasad kostanjev ob kolodvoru na Bohinjski Bistrici, se zanimalo za ceste, mostove in izprehajališča, dalo napraviti most čez Savico ob koncu jezera in oskrbelo razne table in napise. Dalje je sodelovalo pri sprejemu angleških žurnalistov. Društvo je dajalo tujcem pismena in ustna pojasnila glede stanovanj in jih tudi preskrbovalo. Tujcev, ki so prenočili vsaj eno noč v Bohinju, je bilo 1907. leta 8469, dočim jih je bilo leta 1906. le 2350.

Prometno društvo na Bledu je povzročilo posebno izdajo „Reise- und Bäderzeitung“ v Draždanih z naslovom »Gorenjsko«, v kateri je 40 slik iz cele Gorenjske, največ z Bleda; oskrbelo se je 10.000 iztisov te izdaje in jih je večina že razposlana. Društvo je dalo dalje napraviti veliko oljnato sliko Bleda in okolice in naročilo po tej sliki reprodukcije v različnih velikostih, tudi v obliki razglednic. Ta slika se je razposlala na različna prometna društva kot reklama. Društvo je vpeljalo tudi premišljeno anonsiranje po strokovnih listih. Posredovalo je tudi pri oddaji stanovanj za tujce, preskrbovalo jim skupne obede in dajalo pismena in ustna pojasnila.

Tudi ostala društva so izvršila svojo dolžnost.

Razen tega smo bili v zvezi z olupševalnimi in prometnimi društvi v Kamniku, Kranju in Škofji Loki, vplivali pa tudi na prometno društvo v Postojni ter na Toplice pri Novem mestu, kjer še ni prometnega društva.

V tekočem letu ustanovimo nova prometna društva, posebno ob progi c. kr. priv. južne železnice, ker je tudi tam prikladno polje za tujski promet. Po dovršeni organizaciji te proge bomo organizovali še Dolenjsko, ker postane ta del dežele vsled dalmatinske železnice jako važen za tujski promet.

Prometnim interesentom je dajala naša pisarna mnogoštevilna pojasnila. S krajevnimi prometnimi društvi sta bila tajnika dr. Marn in Gärtner v neposredni zvezi in sta čestokrat šla naravnost med ljudstvo. Predavanj je bilo na Gorenjskem pet, v Ljubljani eno. Posebno moramo omeniti občni zbor prometnega društva na Bledu dne 8. decembra 1907. l., katerega so se udeležili na naše povabilo vsi interesentje z Gorenjskega in ki je bil vsled tega nekak shod.

Da bi se v Ljubljani ustanovila šola za gostilničarje, je sklicala zveza več shodov gostilničarjev in se je zlasti s pomočjo ljubljanskih gostilničarjev in načelnika ljubljanske gostilničarske zadruge g. Tostija sklenilo, delati za ustanovitev take šole. Praktični tečaj za gostilničarje se bo vršil, ko se priglasi dovolj dobrih obiskovalcev.

Meseca maja je bilo poučno potovanje kranjskih gostilničarjev na Dunaj. V prvi vrsti so obiskali dunajsko gostilničarsko šolo, ogledali uredbe najboljših dunajskih hotelov, ogledali več vzornih prodajalnic, ki prodajajo predmete za tujski promet, dalje stalne razstave urada za pospeševanje obrta in druge znamenitosti.

Zveza je pospeševala domači obrt. V decentralizacije organizacije je moči posamezna krajevna društva izpodbujati za pospeševanje obrta, in naloga teh društev bo, poiskati za nadaljno izobrazbo sposobnih obrtnikov, ki se bodo izobraževali v praktičnih tečajih na Dunaju. Za leto 1909. nameravana razstava za tujski promet bo obrtnikom dala priložnost, da spoznajo posamezne stroke. Vsled tega stopi deželna zveza v neposredno zvezo z vsemi korporacijami, inštitucijami in društvi, ki pospešujejo obrt. V pospeševanje obrta je sprožila deželna zveza tudi misel o ustanovitvi društva gostilničarjev. Podlaga so dogovori z ljubljanskimi in gorenjskimi gostilničarji. Glavna podstava za razvoj tujkega prometa je dobro gostilničarstvo, in mi tudi hočemo, da tujski promet v prvi vrsti koristi domačim gostilničarjem. Glasilo deželne zveze „Promet in gostilna“, ki izhaja že od aprila meseca, je lahko obenem tudi glasilo gostilničarskega društva.

Deželna zveza se je udeležila v poslovnem letu mednarodne športne razstave v Berlinu. Na to razstavo smo poslali razne fotografije iz Kranjske, velike fotografije Ljubljane, Postojnske jame, Klanških jezer, Bohinjskega jezera, Predjamskega gradu in Bleda.

(Konec prih.)